

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף עו

הגמרא מביאה תירוץ נוסף על הסתירה בין הרישא לסיפא של משנתנו

רב אשי אמר: כל המשנה הולכת אליבא דרבן גמליאל שחזקת הגוף עדיפה על חזקת ממון. אלא שבירישא כשהיא ארוסה לא מועילה חזקת הגוף, משום שהאבא הוא זה שטוען לקבל את הכתובה (כתובת ארוסה הולכת לאביה), וממילא אין חזקת הגוף שלה יכולה לעזור לאבא מול חזקת הממון של הארוס, ועליו מוטלת הראיה. אבל בסיפא שהיא נשואה והיא טוענת לקבל את הכתובה, חזקת הגוף שלה מסייעת לה, ועל הבעל להביא את הראיה.

איתיביה: בברייתא כתוב שאפילו לאחר שנכנסה לרשות הבעל, אם נמצא בה מום שהיה ראוי להיות בבית אביה, על האב להביא ראיה שהמום הגיע לאחר האירוסין. והרי כאן היא כבר נשואה והטענה צריכה להיות שלה ולא של אביה? וכאן גם יש לה חזקת הגוף שמסייעת לה והיא היתה אמורה לגבות את הכתובה ללא ראיה?

ביתירת: הברייתא מדברת במקרה שנמצאה לה אצבע יתירה. מום כזה אין אפשרות שהוא יולד לאחר האירוסין, ולכן לא שייך כאן כלל חזקת הגוף לטובתה.

והראיה שעל האב להביא, היא שהבעל ראה את המום הזה ובכל אופן הסכים להתחתן איתה, וממילא אינו יכול לטעון למקח טעות ומגיעה לה כתובה.

*

ד"ר קנין 'חליפין': ראובן שרוצה להחליף חפץ עם שמעון, ברגע שמשך ראובן את החפץ נקנה החפץ השני לשמעון בכל מקום בו נמצא החפץ השני.

א"ר יהודה אמר שמואל: ראובן המחליף פרה בחמורו של שמעון, ולא היה החמור בפנינו בשעת הקנין אלא היה בבית בעליו שמעון, ומשך שמעון בעל החמור את הפרה של ראובן כדי לזכות בה, ולפני שהספיק בעל הפרה למשוך את החמור מת החמור.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

ויש להסתפק האם החמור מת לפני משיכת הפרה ואז המקח בטל ובעל החמור לא זכה בפרה, או שהחמור מת לאחר שבעל החמור משך את הפרה, ואז כבר זכה בעל הפרה בחמור, וההפסד שלו. פוסק שמואל שהדין הוא - שעל בעל החמור להביא ראיה שהחמור היה בחיים בשעת משיכת הפרה, ואז יתקיים הקנין, ואם לא יביא ראיה מתבטל הקניין ועליו להחזיר את הפרה לבעלים.

ותנא תונא כלה: כלומר שמואל אומר שהתנא של משנתנו שעוסק במומי כלה מסייע לדין הזה שאמרתי.

הגמרא מבררת - הי כלה? מאיזה דין הנאמר במשנתנו הוכיח שמואל כדבריו?

אילימא כלה בבית אביה: אם נאמר ששמואל מוכיח את דבריו מהרישא של משנתנו - שנמצאו בה מומים ועודה בבית אביה (ארוסה) ועל האב להביא ראיה, ושמואל סובר כרבי אלעזר שהעמיד את הרישא כרבי יהושע (ואת הסיפא כרבן גמליאל) ולכן על האב להביא ראיה כדי שיוכל להוציא את הממון מחזקת הבעל, כי לדעת רבי יהושע אפילו כשנכנסה לרשות הבעל על האב להביא ראיה, כיון שהוא בא להוציא ממון מחזקת הבעל. ומכאן הוכיח שמואל שעל בעל החמור להביא ראיה למרות שהספק נולד לאחר משיכת הפרה והחמור כבר נמצא ברשות בעל הפרה, משום שיש ללכת אחר חזקת הממון, וכאשר יש ספק האם הממון יצא מרשות בעליו הראשונים או לא אנו הולכים אחר חזקת הבעלים הראשונים שהממון היה שלהם.

זה אי אפשר לומר! **מי דמי?** שהרי המקרים אינם דומים, שם במשנתנו האב מביא ראיה שהמומים נולדו בה לאחר האירוסין, ובכך הוא **מוציא** מהבעל את הכתובה, וכדי שיוכל להוציא ממנו את הכתובה (= ממון) עליו להביא ראיה, אבל כאן במקרה של מחליף פרה בחמור בעל החמור מביא ראיה שהחמור מת לאחר משיכת הפרה ובכך הוא **משאיר** את הפרה ברשותו. ועל כך אין ראיה מהמשנה שגם במקרה שהוא רוצה להשאיר אצלו את הממון עליו להביא ראיה?

אמר רבי אבא: אלא שמואל מוכיח את דבריו מהסיפא של משנתנו - כלה בבית חמיה (= נכנסה לרשות הבעל, הבעל צריך להביא ראיה!), וכפי שאמר רבי אלעזר שהסיפא היא כדעת רבן גמליאל שתמיד על הבעל להביא ראיה, ואפילו אם נמצאו המומים ברשות האב על הבעל להביא ראיה כדי להשאיר אצלו את ממון (= הכתובה). ומכאן הוכיח שמואל שכל שכן לגבי המחליף פרה בחמור שעל בעל החמור להביא ראיה,

שהרי בעל החמור בא להחזיק בפרה שהיא ממון של אחרים, ויש ספק מתי החמור מת והאם הקנין בכלל חל או לא.

הגמרא דוחה: אכתי לא דמי! עדיין אין המקרים דומים. שם במשנתנו הבעל מביא ראיה כדי להרע את חזקתו של האב ולהיפטר מהכתובה, ולכן על הבעל תמיד להביא ראיה כדי שיוכל להרע את חזקת הגוף של האשה (= שחזקת הגוף שלה מסייעת לאב לומר שנוולו בה מומים לאחר האירוסין והבעל חייב לה כתובה, והבעל צריך להביא ראיה להרע חזקה זו ולהיפטר מהכתובה), אבל כאן לגבי מחליף פרה בחמור הרי להיפך - חזקת גוף החמור מסייעת לבעל הפרה לומר שהחמור היה חי בשעת הקנין, ובכל זאת שמואל סובר שעל בעל החמור להביא ראיה שהחמור היה חי בשעת הקנין וע"י הראיה הוא מעמיד את חזקת הגוף של החמור שמסייעת לו, ואת זה לא למדנו ממשנתנו (= שבשחזקת הגוף מסייעת לו עדיין הוא צריך להביא ראיה).

אמר רב נחמן בר יצחק: אלא באמת שמואל מוכיח את דבריו מדין הרישא של משנתנו - שנמצאו בה מומים ועודה בבית אביה ותמיד על האב להביא ראיה כרבי יהושע, ומה ששאלנו שהרי אין זה דומה (= שהאב בא **להוציא** ממון מהבעל ואילו בעל החמור **משאיר** את הפרה ברשותו)? אין זו קושיא, שהרי האב בא גם להחזיק ממון ולא רק להוציא, דהיינו שהוא בא **להשאיר** את כסף הקידושין שבתו קיבלה מהבעל, ובכל זאת עליו להביא ראיה, ומכאן הוכיח שמואל שאף בעל החמור צריך להביא ראיה כדי להשאיר את הפרה ברשותו.

ולא תימא: רב נחמן בר יצחק מבאר שדבריו אמורים אפילו למאן דאמר קידושין לטיבועין נתנו (= להיטבע באדמה. כלומר כמתנה גמורה שאינה חוזרת). דהיינו, ישנה מחלוקת האם כסף הקידושין לא ניתן לטיבועין כלומר לא ניתן במתנה גמורה ולכן אם מת החתן קודם החתונה על הכלה להחזיר את הכסף ליורשין, או שהכסף ניתן במתנה גמורה.

רב נחמן מבאר שאפילו למ"ד שהכסף ניתן במתנה גמורה - כל זה בקידושין ודאיים והחתן מת, אבל במקרה של קידושי טעות ודאי שעל דעת כן לא ניתן הכסף ועל הכלה להחזירו ליורשים. ממילא כאן שנמצאו בה מומים והבעל טוען למקח טעות, על האב להחזיר את הכסף לבעל אלא אם כן יביא ראיה ואז יוכל להשאירו ברשותו.

מחט שנמצאה: בהמה שנשחטה ונמצאה בתוכה מחט בכותל של בית הכסות: אם המחט נקבה רק צד אחד של הכותל - הבהמה כשרה, אבל אם המחט עברה גם את הצד השני - הבהמה טריפה.

וכשהנקב משני הצדדים: אם נמצא על המחט קורט דם - בידוע שהנקב היה לפני השחיטה והיא טריפה, אבל אם לא נמצא עליה קורט דם - בידוע שהנקב נוצר לאחר השחיטה והבהמה כשרה.

ואם הוגלד פי המכה - בידוע שהנקב נוצר שלושה ימים לפני השחיטה, ואז אם השוחט קנה את הבהמה בתוך שלושה ימים הרי זה מקח טעות ועל המוכר להחזיר לו את הכסף. אבל אם לא הוגלד פי המכה - אי אפשר לדעת מתי קרה הנקב והמוציא מחבירו עליו הראיה.

הקושיא: הרי השוחט כבר שילם את הכסף למוכר, ומדוע עליו להביא את הראיה, הרי שמואל אמר שעל בעל החמור להביא ראיה בכדי להשאיר את הכסף ברשותו?

בדלא יהיב טבחא דמי: מדובר במקרה שהשוחט קנה את הבהמה בהקפה ועדיין לא שילם את הכסף, ולכן על המוכר להביא ראיה בשביל להוציא ממנו את הכסף.

אך הגמרא מקשה: 'מאי פסקא?' כלומר וכי דבר פסוק הוא לתנא שתמיד מוכרים בהקפה? ואם התנא של טריפות סובר שמדובר במקרה שהבהמה נמכרה בהקפה, מדוע הוא אמר 'המוציא מחבירו' עליו הראיה ולא 'על המוכר' להביא ראיה?

אלא כי אתא רמי בר יחזקאל: הוא אמר שאין להקשיב לדברי אחיו יהודה בשם שמואל שאמר את המימרא הנ"ל בענין המחליף פרה בחמור. כי באמת שמואל אמר שהדין במקרה הזה שאצל מי שנולד הספק עליו להביא ראיה. דהיינו לאחר שמשך בעל החמור את הפרה נחשב החמור ברשותו של בעל הפרה, וכשהיא נמצאה מתה ויש ספק מתי קרה הדבר? הספק הזה נולד ברשותו של בעל הפרה ועליו להביא ראיה שהיא מתה קודם למכירה.

והתנא של משנתנו גם מדבר באותו מקרה: שאם נולד המום ברשות האב על האב להביא ראיה, ואם נולד המום ברשות הבעל על הבעל להביא ראיה.

מיתיבי מחט שנמצאה וכו': כנ"ל והברייטא אומרת שהמוציא מחבירו עליו הראיה, והרי במקרה שהשוחט עדיין לא שילם (כנ"ל) נמצא שעל המוכר להביא ראיה בכדי להוציא את הכסף. אך קשה: שהרי הספק נולד ברשות השוחט ולא ברשות המוכר?

הגמרא מתרצת: מדובר שהשוחט שילם את הכסף והספק נולד ברשותו, ועליו להביא ראיה בכדי להוציא את הכסף מהמוכר.

אך הגמרא מקשה שוב כנ"ל 'ומאי פסקא': וכי זהו דבר פסוק לתנא שתמיד מדובר בכזה מקרה? ואם כן מדוע התנא אמר 'המוציא מחבירו' ולא 'על הטבח להביא ראיה'?

הגמרא מתרצת: בדרך כלל כל עוד הקונה לא שילם את הכסף המוכר לא מוסר לו את הבהמה, ולכן נקט התנא כדבר פסוק שהשוחט כבר שילם את הכסף.